

TİCARET HUKUKUNDA GEREKÇE

Prof.Dr.Mustafa TOPALOĞLU

1. Ticari Hayatın Özel Olarak Düzenlemesine Neden Olan İhtiyaçlar

Ticaret hukuku mal ve hizmetlerin üretim, değişim ve tüketimine yönelik ticari faaliyetleri düzenleyen bir hukuk dalıdır. Ticari hayat, sürat, kolaylık ve güven ilkeleri üzerine kurulmuş ve gelişmiştir. Esasen ticari hayatın doğası gereği ticari işlemler, süratli ve en hızlı bir şekilde sonuçlanmalıdır¹. Bazen aynı tür işlemin kısa sürede tekrarlanması gerektiği gibi bazen de proaktif olarak işlemin gidişine kısa sürede müdahale ihtiyacı ortaya çıkabilir. Yine çok fazla sayıda yapılan bu işlemlerin yapılmasını kolaylaştıran pratik çözümler geliştirilmiştir. Çok fazla sayıda ve büyük meblağlı işlemlerle uğraşan ticaret erbabının yaptığı işlemin geçerli olduğu şeklinde güven duymalıdır. Güven ihtiyacı ticari işlemlere girecek müşteriler için de önemlidir. İşte bu özellik ve farklılıklara sahip ticaret hukuku diğer özel hukuk dallarından ayrı olarak düzenlenmesini gerekli kılmıştır. Ticaret hukukunun düzenlenmesinde belli sistemler esas alınmıştır. Bu sistemler, ticaret hukukunu tacirlere özgü hukuk olarak değerlendiren sübjektif sistem, ticaret hukukunu ticari işlemlere uygulanan hukuk olarak gören objektif sistem ve son olarak ticaret hukukunu ticari işletmelerin hukuku olarak kabul eden modern sistem olarak sıralanabilir².

Ticari hayatın gelişmesi aynı zamanda çok fazla çeşit ve türde ticari uyuşmazlığın doğmasına yol açmıştır. Sürat, güven ve kolaylık gerektiren ticari hayatın doğurduğu bu uyuşmazlıkların özel bir usulde ve uzman kişilerce çözümü zorunludur. Ticari hayatın gelişmesinde belirsizlik önemli bir engel oluşturduğundan ticari yargılamanın da kesin ve önceden öngörülebilir olması gerekir.

Ticari davalarda verilen kararlar aynı zamanda ülkenin makro ekonomik hayatında bazı kabulleri yansıması bakımından belirleyici bir role sahiptir. Birçok ticari işletme hatta kamu kurumları ticari davalarda verilen kararlara göre nasıl bir politika izleyeceklerine tayin etmektedirler. Özellikle konjonktürel dalgalanmaların çok fazla olduğu Türk Ekonomisinde gerek Yargıtay gerekse ticaret mahkemelerinin verdiği kararlar ticari hayatta bazen bir denge unsuru olmakta bazen de yeni bir sistemin oluşumuna zemin hazırlamaktadır.

2. Ticari Davalar

Ticari davalarda verilen kararlar aynı zamanda ticari hayattaki işlemlerin daha hızlı işlemesine hizmet etmelidir. Ticaret erbabının çok hızlı değişiklik gösteren iş ve işlemleri yargıya yansıdığına daha hızlı ve net bir şekilde çözüme kavuşturulmalıdır. İş insanları diğer kesimlere göre daha ürkektirler bunun için yargı kararlarıyla sonuç alacaklarına daha fazla güvenmek isterler. Önceden öngörülebilir ve sonuçları kestirilebilir bir hukuki çözüm sistemine ticari hayatta daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle uzman kişilerin görev yapacağı özel mahkemelere ve uyuşmazlık çözüm merkezlerine ihtiyaç duyulmuştur.³

İşte bu ihtiyaçları karşılamak için ticari dava kavramı geliştirilmiş ve ticaret mahkemeleri kurulmuştur. Ticari davalara özgü Medeni Usul Hukuku'nda öngörülen yargı yollarından ayrı bir yargı yolu ortaya çıkmıştır. Aslında ticari hayatın kendine özgü bu ihtiyaçlarını karşılamak

¹ Bozer,A./Göle,C., Ticari İşletme Hukuku, 4.Bası, Ankara 2017, s.147.

² Arkan, S., Ticari İşletme Hukuku, 24.Basıdan Tıpkı Bası, Ankara 2018, s.3.

³ Börü,L./Koçyiğit, İ., Ticari Dava, Ankara 2013, s.1 vd.

için daha orta çağda fuar ve loncalar arasında meslek mahkemelerinin ortaya çıktığı görülmektedir⁴.

Özellikle ticari hayatın sınır tanımaz özelliği nedeniyle uluslararası uyuşmazlıkların çözümünde alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri daha çok kullanılmaya başlamıştır. İnternetin gelişmesi yine online olarak görülen birtakım kendine özgü çözüm yöntemlerini ortaya çıkarmıştır.

2.1 Ticari Dava Türleri

TTK m.4 hükmünde ticari davalar, mutlak ticari dava ve nisbi ticari davalar olarak ikiye ayrılmıştır. Ticari davalar kural olarak ticaret mahkemelerinde görülür. Ticari davalar TTKm.4 hükmünde mutlak ve ticari davalar olmak üzere iki türlü düzenlenmiştir.

TTK'da düzenlenen işlerden doğan davalar mutlak ticari dava olarak kabul edilmektedir. TTK'da düzenlenememekle birlikte ticari işletmeyi ilgilendiren davalar ticari dava sayılır.

Ticari davaların mutlaka asliye ticaret mahkemelerinde görülmesi şart değildir. Fikri ve sınai haklar hukuk mahkemelerinde görülen davalar da ticari dava sayılır⁵. Ayrıca bazı ticari davalar tahkimde hakemler tarafından çözüme kavuşturulur

2.1.1 Mutlak Ticari Davalar

TTK m.4 (1) uyarınca TTK'da düzenlenen bir husustan doğan davalar ticari dava sayılır ve dolayısıyla dava şartı arabuluculuğa tabidir. Bu meyanda; Bir memurun düzenlediği bono (TTK m.776), şirket çalışanın haksız rekabet oluşturan eylemi(TTK m.55), Şirket yönetim kurulu üyesine karşı açılacak tazminat davası(TTKm.553), Sigorta şirketinin açacağı rücu tazminat davası (TTKm.1472) tarafların kişiliğine bakılmadan mutlak ticari dava olarak kabul edilir.

Türk Ticaret Kanunu dışında Türk Borçlar Kanunu (TBK)' nda düzenlenen bazı davalar da mutlak ticari dava niteliğindedir (TTK m.4/1-c):

- TBK'da malvarlığının veya işletmenin devralınması ile işletmelerin birleşmesi ve şekil değiştirmesi hakkındaki 202 ve 203. maddelerden kaynaklanan davalar.
- TBK'de TBK'de 444 ve 447. maddelerinde düzenlenen hizmet sözleşmesi sona erdikten sonra işçinin belirli süre rekabet etmeme yasağına aykırılıktan doğan davalar.
- TBK 532 ila 545 hükümlerinde öngörülen menkul eşya ve kıymetli evrak alım satım komisyonculuğuna aracılık etmekten doğan davalar.
- TBK'da *ticari temsilciler, ticari vekiller ve diğer tacir yardımcıları* için öngörülmüş bulunan m. 547 ila 554 hükümlerinde görülen davalar.

6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanundan kaynaklanan *marka, tasarım, coğrafi işaret, geleneksel ürün adı, patent ve faydalı model* ile ilgili davalar, mutlak ticari dava sayılır (TTK m.4(1-d). Bu davaların Fikri Sınai Haklar Mahkemesi'nde görülmeleri ticari dava sayılmalarına engel değildir.

Borsa, sergi, panayır ve pazarlar ile antrepo ve ticarete özgü diğer yerlere ilişkin özel hükümlerde düzenlenen davalar mutlak ticari dava niteliğindedir (TTK m.4 (1-e).

⁴ Börü,L./Koçyiğit, İ., s.1.

⁵ Arkan, s. 112, dipnot:1.

Bankalar ve finansal kurumlara ilişkin davalar TTK m.4(1-f) hükmü gereği mutlak ticari dava sayılır. Buna göre, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'ndan kaynaklanan mevduat ve kredi işlemlerinden doğan davalar böyledir. Banka kredisinin teminat altına almak amacıyla verilen rehin ve ipotek işlemlerinden doğan davalar da bu kapsamdadır. Aynı şekilde 6361 sayılı Kanuna tabi faktoring ve finans şirketleri ile ilgili davalar da ticari dava niteliğindedir.

TTK dışında üç özel Kanun da ticari davaları öngörmektedir:

- Kooperatifler Kanunundan doğan uyuşmazlıklar mutlak ticari dava sayılır(Koop K.m.99).

- İflas davaları mutlak ticari davadır. İcra ve İflas Kanunu (İİK)'nun 154 vd. maddelerindeki takipli iflasta, itirazın kaldırılması davası, dava şartı arabuluculuğa tabidir. Ancak doğrudan doğruya iflas talepleri dava şartı arabuluculuk kapsamına girmez.

-5957 sayılı Sebze ve Meyveler ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanunu m. 10. uyarınca Hal Hakem Heyeti Kararlarına Karşı açılacak İtiraz davaları mutlaka ticaret mahkemesinde açılmalıdır. Buna göre, 2022 yılı için 174.450,20. TL'dan daha aşağı bedeldeki 5957 sayılı Kanundan kaynaklanan uyuşmazlıklarda hal hakem heyetine başvuru zorunludur. 6325 sayılı Kanun 18/A-18. maddesi gereği hakeme başvurulacak bu rakama kadar dava şartı arabuluculuk söz konusu değildir.

2.1.2 Nisbi Ticari Davalar

Uygulamada nisbi ticari davalar çok karıştırılmaktadır. Bir dava nisbi de olsa ticari dava ise dava şartı arabuluculuğa tabidir (TTK m.4/1). Tarafların her ikisinin de tacir olduğu ve uyuşmazlığın tarafların ticari işletmesiyle ilgili davalar nisbi ticari dava sayılır. "Ticari işletme, esnaf işletmesi için öngörülen sınırı aşan düzeyde gelir sağlamayı hedef tutan faaliyetlerin devamlı ve bağımsız şekilde yürütüldüğü işletmedir." (TTK md.11/1) "Tacir, bir ticari işletmeyi kısmen de olsa kendi adına işleten kişiye denir." (TTK md.12/1) Bir davanın nispi ticari dava sayılabilmesi için her iki tarafın da tacir olması ve uyuşmazlığın ticari işletmeleriyle ilgili hususlardan doğmuş bulunması gerekmektedir.

TTK'nun 4/1. maddesindeki ticari dava ile aynı Kanunun 19.maddesindeki ticari iş karnesi birbirinden ayrı olduğuna, bir sözleşmenin tacir olmayan diğer tarafı için de ticari iş sayıldığına ancak bu tür ticari işlerin her iki taraf da tacir olmadığı için ticari dava niteliğinde bulunmadığına özellikle dikkat edilmelidir.

3.Ticari Davalarda Verilen Kararların Gereçesi Ticari Hayatın Gereçelerini Yansıtmalı

İster asliye ticaret mahkemesinde görülsün ister diğer hukuk mahkemelerinde görülsün ticari davalarda verilen kararların gereçesi ticaret hukukunun çıkış gereçesi olan sürat, güvenlik ve kolaylık ilkelerini gerçekleştirecek şekilde dizayn edilmelidir.

Aynı ilkeler mahkemeler dışında ticari uyuşmazlıkları çözen tahkim veya arabuluculuk gibi alternatif çözüm merkezleri tarafından da dikkate alınmalıdır. Ticari nitelikteki alternatif çözüm yollarına ilişkin nihai kararlar da ticari hayata özgü bu ilkeleri karşılayacak ilkelere gereçelerinde yer vermelidirler.

Yargıtay'ın ticari davalara bakan daireleri mahkeme kararlarının gerekçesini çok sıkı kontrol ve denetime tabi tutmaktadırlar. Bölge Adliye Mahkemeleri de istinaf incelemesinde aynı titizliği göstermektedirler.

4.Ticari Davalarda Gerekçeye Ayır Bir Önem Verilmesi ve Maddi Vakıaların Tek Tek Değerlendirilmesinin Aranması

Ticaret hukuku çok sıkı şekil şartlarının bulunduğu bir hukuk dalı olduğundan ticari davaların gerekçesinde de öngörülen şekil şartlarının bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi aranmaktadır. Ticari yargıda dava konusu kararın verilmesine etken olan nedenlerin ayrı ayrı gösterilmesi ve tartışılmasına özel önem verilmektedir. Karar sonuç itibarıyla doğru olsa bile maddi vakıaların tartışılması eksik gerekçe kabul edilerek bozma yada kaldırma kararı verilmektedir.

- Ticari davalarda tarafların tüm delillerin tartışılmaması ve gerekçe gösterilmemesi bozma nedeni sayılmaktadır:

“HUMK 388 md. (HMK 297. md.) ve Anayasanın 141. maddesine göre, mahkeme kararlarının gerekçeli olması zorunludur. Zira taraflar ancak gerekçe sayesinde hükmün hangi maddi ve hukuki sebebe dayandırıldığını anlayabileceklerdir. Diğer taraftan, kararın gerekçe içermesi Yargıtay denetimi bakımından da önemlidir. Mahkemece verilen kararda delillerin tartışılması yoluna gidilmediği gibi, gerekçe de gösterilmemiş olduğundan hükmün bozulmasına karar vermek gerekmiştir.” (Yargıtay 19.HD, 12.062013 gün ve E.2013/7436, K.2013/10995

-Sadece İddia ve Savunmanın Yer Aldığı Karar Gerekçe İçermeyen Karar Niteliğindedir:

“HUMK.nun 388 nci maddesinin 3-5 nci bentleri hükümlerine göre, mahkeme kararlarının, en azından iki tarafın iddia ve savunmalarının özetlerini, mahkemece incelenen maddi ve hukuki olayların özünü, mahkemeyi sonuca götüren gerekçenin ne olduğu hususlarını içermesi gerekir. Öte yandan, Anayasanın 141 nci maddesinin 3 ncü fıkrası hükmü de, tüm mahkeme kararlarının gerekçeli olmasının gerektiğini vurgulamaktadır. Yargıtay denetimi de, mahkeme kararında gösterilen gerekçenin ışığında yapılabilir. Yerel mahkeme kararında ise, sadece iddia ve savunma belirtilmiş ve hiçbir gerekçe gösterilmeksizin karar verildiği anlaşılmıştır. Açıklanan bu durum karşısında, davalı tarafın temyiz itirazının kabulüyle, yerel mahkeme kararının gerekçeyi içermemesi nedeniyle bozulması gerekmiştir.” (Yargıtay 11 HD. 09.05.2002, E.2002/742, K.2002/4548)

“Mahkemece, gerekçe bölümünde iddia ve savunmalar, tartışılıp değerlendirilmeden, sadece özetleri yapıldıktan sonra son paragrafta, somut kanıt ve dayanakları açıklanmadan asıl davanın reddine karar verilmiş olup, anılan ilkelere uygun bir gerekçe içermeyen hükmün bu nedenle bozulması gerekmiştir.” (Yargıtay 23.HD, 04.02.2015 gün ve E.2014/9153, K.2015/564)

- Ticari Davalarda Tarafların Tüm Delilleri Değerlendirilerek Gerekçeye Yansıtılması Gerekir. Aksi halde verilen karar yetersiz gerekçeyle verilmiş sayılır:

“Anayasanın 141/3 maddesi uyarınca, bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır. Temyiz inceleme tarihinde yürürlükte olan 6100 sayılı HMK'nın 297/1-c maddesi uyarınca da, hükmün tarafların iddia ve savunmalarının özetini, anlaştıkları ve

*anlaşamadıkları hususları, çekişmeli vakıalar hakkında toplanan delilleri, delillerin tartışılması ve değerlendirilmesini, sabit görülen vakıalarla bunlardan çıkarılan sonuç ve hukuki sebepleri içermesi gerekir. Kararlarda bulunması gereken gerekçeler sayesinde taraflar, hükmün hangi maddi ve hukuki sebebe dayandırıldığını anlayabilecekleri gibi, karar aleyhine kanun yoluna başvurulduğunda da HUMK'nun 428 nci maddesi uyarınca Yargıtay incelemesi sırasında ancak bu gerekçe sayesinde kararın usul ve yasaya uygun olup olmadığı saptanabilecektir. Diğer bir anlatımla, Yargıtay denetimi ancak bir kararın gerekçe taşıması halinde mümkün olabilir. **Açıklanmaya çalışıldığı üzere, mahkemece, tarafların tüm delillerinin açıkça değerlendirilerek davanın hangi gerekçeyle reddedildiğinin karara yansıtılması gerekirken, yetersiz gerekçeyle hüküm kurulması, Anayasanın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesini, 6100 sayılı HMK'nun 27. maddesinde düzenlenen hukuki dinlenilme hakkını ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkını ihlal edecektir.**" (Yargıtay 23.HD., 04.02.2015 Gün ve E.2014/8406, K.2015/580*

- Gerekçede kullanılan herhangi bir söz tekrar edilmeden bütün talepler hakkında verilen karar hüküm fıkrasında gösterilmelidir:

"Dava, taraflar arasındaki ayıplı olduğu iddia edilen mantar kompostosu satışı nedeniyle verilen 14 adet çekten ödenmeyen 6 adet çek bedeli yönünden menfi tespit, ödenen 8 adet çek bedeli yönünden istirdat ve 62.300,00 TL kar kaybı alacağının avans faizi ile tahsili istemine ilişkindir.

Mahkemece yargılamanın sonlandırıldığı kısa kararda davacının dava konusu edilen bir kısım çeklerden dolayı borçlu olmadığına tespitine ve fazlaya ilişkin talebin reddine karar verildiği halde, gerekçede davacının kazanç kaybı talebi yönünden davanın kısmen kabulüne karar verildiği belirtilerek kısa karar ile gerekçeli karar arasında çelişki yaratılmış, öte yandan gerekçede davacının menfi tespit ve istirdada yönelik taleplerinin red gerekçeleri de açıklanmamıştır. HMK.'nun 297. maddesinin ikinci fıkrasında, hükmün sonuç kısmında, gerekçeye ait herhangi bir söz tekrar edilmeksizin, taleplerden her biri hakkında verilen hükümlerle, taraflara yüklenen borç ve tanınan hakların, sıra numarası altında; açık, şüphe ve tereddüt uyandırmayacak şekilde gösterilmesinin gerekli olduğu, HMK.'nun 298. maddesinin ikinci fıkrasında ise, gerekçeli kararın, tefhim edilen hüküm sonucuna aykırı olamayacağı düzenlenmiştir. Bu haliyle hüküm T.C. Anayasası'nın 141. maddesine aykırı olduğu gibi, HMK.'nun 297/2 ve 298/2. maddesi hükümlerine de aykırıdır." (Yargıtay 19.H.D., 02.05.2017, E.2016/17237, K.2017/3496)

5.Ticaret Hukukuna Özgü Davalarda da Dava Konusunun Türüne Göre Gerekçede Bulunması ve Tartışılması Gereken Özel Durumlar:

Ticaret Hukukuna ilişkin davalarda diğer davalara göre daha ayrıntılı ve nispeten tatminkar gerekçelerin bulunduğu vakıadır. Yargıtay ticaret daireleri eskiden beri ayrıntılı gerekçe yazma geleneğini büyük ölçüde devam ettirmektedirler. Aynı zamanda dava tipine göre karar gerekçesinde bulunması ve tartışılması gereken hususlar kategorik bir şekilde somutlaştırılmış ve bazı Yargıtay kararlarında söz konusu ifadelerle özellikle yer verilmiştir.

-Ticari Davalarda Ticari Örf ve Adetin Varlığı Araştırılmalıdır:

"6102 sayılı TTK 2.maddesi"(1) Kanunda aksine bir hüküm yoksa, ticari örf ve adet olarak kabul edildiği belirlenmedikçe, teamül, mahkemenin yargısına esas olamaz.

Ancak, irade açıklamalarının yorumunda teamüller de dikkate alınır.(2) Bir bölgeye veya bir ticaret dalına özgü ticari örf ve adetler genel olanlara üstün tutulur. İlgililer aynı bölgede değilse, kanunda veya sözleşmede aksi öngörülmedikçe, ifa yerindeki ticari örf ve adet uygulanır.(3) Ticari örf ve adet, tacir sıfatını haiz bulunmayanlar hakkında ancak onlar tarafından bilindiği veya bilinmesi gerektiği takdirde uygulanır.” hükmüne amirdir.

*Davacılar vekili tahkikat sırasında ... bölgesindeki mısır satışları ile ilgili ticari örf ve adetlerine dayanmış ve bu hususun araştırılmasını 19.10.2017 tarihli dilekçesi ile mısır üreticisinin ürünü tartan mısır alıcısı tüccarın tartım nedeniyle üretici satıcıya kantar fişi vermiş olmasının ürünün satımının yapılarak alıcıya teslim edildiği hususunda ticari örf ve adet olarak kabul edilip edilmediğinin araştırılması istenmiş olup, mahkemece bu hususun bölge ziraat odası, ticaret odası ve ticaret borsasından sorularak araştırılması gerekirken bu husus nazara alınmaksızın eksik tahkikatla verilen karar doğru olmamış bozmayı gerektirmiştir. **“(Yargıtay 19.HD., 28.02.2019, E.2018/1482, K.2019/1273)***

“Mahkemece iddia, savunma, toplanan delillere göre, taraflar arasındaki sözleşmede vade farkına ilişkin bir hüküm bulunmadığı, davalı takibe konu faturalara süresi içinde itiraz ettiğinden ve hazır beton işinde vade farkı ödenmesine ilişkin ticari bir örf-adet de olmadığı gerekçesi ile davanın reddine karar verilmiş, hüküm davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

*Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere, delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre, davacı vekilinin yerinde görülmeyen bütün temyiz itirazlarının reddiyle, usul ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA,” **(Yargıtay 19.HD., 22.04.2009 gün ve E.2008/6246, K.2009/3538)***

-Taşıma İşlerinde Ticari Teamülün Bulunup Bulunmadığının Araştırılması Gerekir:

*“Davacı yan, rapora itirazında, TTK'nın 863. maddesine göre, yükleme sorumluluğu esasen taşıyanda olsa da, yine aynı maddeye göre, bu kuralın istisnasının aksi yönde bir ticari teamül bulunması olduğunu, meyve sebze hali sektöründeki ticari teamüle göre, malın taşıyan tarafından araca yüklendiğini, istiflemenin ise taşıyan tarafından yapıldığını, bu yönde bir ticari teamül bulunup, bulunmadığının araştırılması gerektiğini ileri sürmüştür. Mahkemece, zikredilen hususta davacı yanın itirazları doğrultusunda araştırılma yapılmadan sonuca gidildiği anlaşılmaktadır. Bu durumda, mahkemece, davacının iddia ettiği şekilde bir ticari teamül bulunup bulunmadığının Ticaret Odası nezdinde araştırılarak, sonucuna göre hüküm tesis edilmesi gerekirken eksik incelemeye dayalı olarak karar verilmesi doğru görülmemiş; hükmün belirtilen sebeple de davacı yararına bozulmasını gerektirmiştir.” **(Yargıtay 11.HD, 13.05.2019, gün ve E.2018/2593, K.2019/3646)***

-Şirket Genel Kurul İptali Davalarında İptal Nedenleri Kararın Gerekçesinde Tartışılmalıdır:

“YHGK'nın 07.12.2011 tarih 15-708 E, 737 K. sayılı ilamında açıklandığı üzere; gerekçe, hakimin (mahkemenin) tespit etmiş olduğu maddi vakıalar ile hüküm fıkrası arasında bir köprü görevi yapar. Gerekçe bölümünde hükmün dayandığı hukuki esaslar açıklanır. Hakim, tarafların kendisine sundukları maddi vakıaların hukuki niteliğini (hukuk sebepleri) kendiliğinden (re'sen) araştırıp bularak hükmünü dayandırdığı hukuk kurallarını ve bunun nedenlerini gerekçede açıklar. Hakim, gerekçe sayesinde verdiği

hükümün doğru olup olmadığını, yani kendini denetler. Üst mahkeme de, bir hükümün hukuka uygun olup olmadığını ancak gerekçe sayesinde denetleyebilir.

- *Bu nedenle, mahkemece, iptali talep edilen 06.09.2013 tarihli genel kurul toplantısına hangi üyelerin bizzat ya da vekaleten katıldığı ve ne şekilde oy kullandığına, neticede oluşan toplantı ve karar sayılarına açıkça yer verilerek yukarıda açıklanan ilkelere uygun gerekçe oluşturulması gerekirken “ 06.09.2013 tarihinde yapılan genel kurulda toplantı ve karar nisabının bulunmadığı bu nedenle iptali istenebilecek bir kararında bulunmadığı” şeklinde yetersiz gerekçeyle, hüküm kurulması doğru olmamıştır.” (Yargıtay 23.HD, E.2015/4161, K.2015/5126)*

- *“18 yaşını doldurmayan kişilerin üye yapıldığı ve genel kurulda oy kullandırıldığı iddia edilmiş ise de, 238 kayıtlı ortaktan 202 ortak genel kurula katılmış ve hükme esas bilirkişi raporuna göre 18 yaşını doldurmayan 4 üye oy kullanmıştır. Bu durumda, oylamaya katılmaması gerekip de katılan bu dört kişinin, TTK. nun 361 nci madde hükmü karşısında, oylama sonucuna etkisinin bulunmadığı acık olup, toplantı ve karar nisabı yönünden mutlak butlan hali mevcut değildir. Mahkeme ise, genel kurulda alınan tüm kararların iptaline karar vermiş olup, bu dört kişinin oylamaya katılması, karara gerekçe yapılmıştır.*

Oysa, dört küçüğün oy kullanmasının, yasaya, anasözleşmeye ve iyiniyet kurallarına aykırılık noktasında, hangi yönlerden kararların herbirinin ayrı ayrı iptalini gerektirip gerektirmediğinin tek tek tartışılması, irdelenmesi, sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, eksik incelemeye dayalı yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmamıştır.” (Yargıtay 11. HD:, 29.09.2003 gün ve E. 2003/2463, K.2003/8363)

- **Yönetim Kurulu'nun Sorumluluğuna İlişkin Davalarda Çalışma Süreleri ve Temsil Yetkisi Özellikle Araştırılmalıdır:**

“Somut olayda, 2004 yılının 10. ay öncesine ait borç yönünden (fazlaya ilişkin dönemler yönünden verilen red kararı kapsamında) verilen red kararının gerekçede tartışılmadığı, buna göre önceki bozma ilamında bahsedildiği üzere zamanaşımı ve kesen sebepler hususu irdelenerek zamanaşımına uğrayan dönem yönünden bir karar verilmesi gerekirken ayrıca davacının, hangi dönemler arasında yönetim kurulu üyeliği bulunduğu ve bu dönemlerde şirketi temsil ve ilzam yetkisi olup olmadığı irdelenmeksizin yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.

Mahkemece, dava dışı borçlu şirkete ait ticaret sicil kayıtları getirilmek suretiyle, borç döneminde, davacının yönetim kurul üyeliği ile birlikte temsil ve ilzam yetkisi olup olmadığı irdelenerek ve zamanaşımına uğrayan kısım olup olmadığı hususu da değerlendirilerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekmektedir.” (Yargıtay 10.HD., 13.01.2020 gün ve E.2019/6673)

-Şirketin Feshi Davalarında Haklı Neden Sayılan Vakıalar Gerekçede Gösterilmeli ve Tartışılmalıdır:

“Ancak, davacı Mehmet Yücel Kalkavan'ın açtığı ve birlesen 2002/1261 esasa kayıtlı davada şirketin feshi istenmiştir. Fesih nedeni olarak salt şirketin organsız kaldığına dayanılmayıp, davalı şirket müdürü Recep Kalkavan'ın ortaklık anlayışına aykırı davranışları nedeniyle ortaklar arasında uyumsuzluğun, bu uyumsuzlar sonucunda da ortak olma amacının yok olduğu, şirketin usulsüz tasarruflarla borca batık hale geldiği ileri sürülmüştür. Mahkeme iptal edilen genel kurul kararları nedeniyle, şirketin

organsız kaldığı gibi, ortaklar arasındaki uyuşmazlıklar nedeniyle ortaklık amacının gerçekleşmesinin olanaksız duruma geldiği ve haklı sebeplerin bulunduğu gerekçe gösterilerek şirketin feshine karar verilmiştir. Ne var ki, dosya içeriğinde fesih için haklı nedenlerin bulunduğuna ilişkin yeterli delil toplanmadığı gibi, kararın gerekçesinde de haklı nedenlerin neler olduğu somut biçimde belirtilmemiştir. O halde davalı şirket vekilinin bu yöne ilişkin temyiz itirazlarının kabulü ile kararın eksik incelemeye dayandırılmış olması nedeniyle bozulması gerekmiştir.” (Yargıtay 11.HD, 03.02.2005 gün ve E.2004/2418, K.2005/661)

-Bononun İptali Davasında «hayatın olağan akışına aykırılık» Yasal Gerekçe Olamaz:

“Mahkemece bozmaya uyularak yapılan yargılama neticesinde, davacının bozma ilamı doğrultusunda davasını temlik alan U. D.'a yönelttiği, taraf teşkilinin sağlandığı, bozma ilamında sair temyiz itirazları incelenmediğinden taraflar yönünden usuli kazanılmış hak ilkesi gereğince önceki hükmün aynısı tesis edilmiş, hüküm davalı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Dava, İİK'nun 72. maddesine göre takip ve dava konusu bononun hile ile alınması nedeniyle borçlu bulunmadığının tespiti istemine ilişkindir. İspat külfeti davacı tarafta olup, bononun hile ile alındığını kanıtlamakla yükümlüdür. Mahkemece gerekçesinde atıf yaptığı bozma öncesi yerel mahkeme kararındaki “hayatın olağan akışı” şeklinde yasal olmayan bir gerekçe ile kambiyo senedi niteliğinde olan bononun yorum ile geçersiz kılınması doğru görülmemiştir.” (Yargıtay 19.HD, 29.01.2018 gün ve E.2017/2614, K.2018/184)

6. Ticari Nitelikte Tahkim Yargılamasında Verilen Hakem Kararlarında Gerekçe

Tahkim yargılamasında verilen kararların gerekçeli olup olmaması hususunda tartışma vardır. Bir görüşe göre Anayasanın 141/III maddesinde yer alan mahkeme kararların gerekçeli olması kuralı sadece Devlet yargısını bağlar, tahkimde verilen kararları kapsamaz⁶.

Diğer bir görüşe göre, hakem kararlarının şeklini ve içeriğini belirleyen düzenlemeler kamu düzenine ilişkindir. Bu nedenle verilen hakem kararının tarafların taleplerinin karşılanıp karşılanmadığı ve sonuca nasıl ulaşıldığının anlaşılmasından gerekçesiz hakem kararları kamu düzenine aykırı sayılır⁷.

Tahkimde irade özerkliği geçerli olduğundan tarafların anlaşarak tahkim kararında gerekçe yazılmasına gerek olmadığına karar verebilirler. Özellikle kararı kısa sürede almak isteyen taraflar yazımı bir zaman alacak gerekçenin yazılmaması konusunda anlaşmaya varabilirler⁸.

Bazı hukuk sistemlerinde tarafların aksine anlaşma yapmazlarsa tahkim kararlarının gerekçeli olması gerektiği öngörülmektedir. Örneğin İngiliz Tahkim Kanunu m.52(4), Alman Tahkim Kanunu m.1054(2), İspanyol Tahkim Kanunu m.37(4) hükmünde bu tür düzenlemeler yer alır.

⁶ Akıncı, Z., Gerekçesiz Hakem Kararları Türkiye’de Tenfiz Edilebilir mi?, İBD, C.VXX, S.1-3, 1999, s.83.

⁷ Tanrıver, S., Yabancı Hakem Kararlarının Türkiye’de Tenfizi Bakımından Kamu Düzenin Etkisi, MHB, Yıl:17-18, S.1.2, 1997, 1998, Prof.Dr.Yılmaz ALTUĞ’a Armağan, s.487.

⁸ Özel, S., Milletlerarası Ticari Tahkimde Kanunlar İhtilafı Meseleleri, İstanbul 2008, s.184.

Buna karşılık İsviçre ve Türk Kanunlarında taraflara hakem kararlarının gerekçesiz yazılması konusunda seçim hakkı tanımaksızın hakem kararlarının mutlaka gerekçe içermesi zorunluluğu getirilmiştir⁹.

Bu meyanda, MTK m.14/A -2 hükmünde «kararın dayandığı hukuki sebepler ile gerekçesi»nin hakem kararında yer alması gerektiği belirtilmiştir. Aynı hüküm HMK m. 436 (1-c) hükmüne de alınmıştır.

ISTAC Tahkim Kuralları m.35(1-b ve c) hükmünde hakem kararında «kararın gerekçesi ve hüküm sonucunun» bulunması gerektiği öngörülmüştür.

Bu bakımdan tahkim yerinin Türkiye olduğu veya MTK yada HMK hükümlerinin uygulama alanı bulduğu bir ticari tahkim kararında mutlaka gerekçe bulunmalıdır. Böyle bir tahkim yargılaması bakımından tarafların tahkim kararının gerekçesiz yazılması hususunda anlaşma yapma imkanı yoktur. Yargıtay da de hakem kararlarının gerekçesiz olmasını veya yeterli gerekçe içermemesini kamu düzenine aykırı saymakta ve iptal nedeni olarak kabul etmektedir.

⁹ Özel, s.184.